

Motion till riksdagen

1988/89:U226

av Lars Werner m.fl. (vpk)

U-ländernas skuldsättning

Tredje världskriget har redan börjat. Ett tyst, men inte mindre förfärligt krig. Det sliter sönder Brasilien, hela Latinamerika och praktiskt taget hela Tredje världen. Det är inte soldater utan barn som mister livet. I stället för miljoner sårade är det miljoner arbetslösa. Det är inte broar som förstörs utan fabriker, skolor, sjukhus och hela länders ekonomier som föröds. Det är USA:s krig mot Latinamerika, mot hela Tredje världen. Det är ett krig om skulderna, och huvudvapnet är räntan, ett dödligare vapen än atombomben. (Sagt av den brasilianske arbetarledaren Luis Ignacio Silva, känd som "Lula".)

U-ländernas skulder har snabbt växt till en katastrof. 1982 då skuldcrisen bröt ut var skulderna totalt 626 miljarder dollar. Nu är de 1 320 miljarder. Skuldtjänsten pumpar kapital från u-länderna till i-länderna. 1982–1987 var nettotransfereringen av kapital från syd till nord 300 miljarder kronor om året. Det motsvarar fyra Marshallplaner.

På senare år har investeringsnivån i många u-länder inte ens räckt till för att täcka förslitningen av tidigare års investeringar. Satsningarna på utbildning och hälsovård, vägar, telekommunikationer och energi har minskat drastiskt. En mycket stor del av exportinkomsterna har måst användas till skuldtjänst i stället för import av nödvändiga varor och teknik.

U-ländernas kris får konsekvenser även för oss. Sveriges handel med u-länderna är obetydlig. OECD-ländernas har minskat. Nordens Fackliga Samorganisation beräknar att ett ökat bistånd motsvarande 0,5 procent av BNP i vart och ett av OECD-länderna skulle få till resultat att det under fyra år skapas nästan tre miljoner nya arbetstillfällen inom OECD (med 28 miljoner arbetslösa) genom ökad export till u-länderna.

IMF:s patentmedicin ...

När skuldcrisen kom, valde Internationella valutafonden (IMF) att behandla symptomen, inte orsakerna dvs. råvarupriserna, räntorna och valutakurserna. Inte heller det som är motorn i ränte- och valutafluktuationerna, USA:s budgetpolitik. USA kan använda sedelpressen, så länge dollarn accepteras som internationellt betalningsmedel. Det ställer frågan om en verkligt internationell reservvaluta. Det borde vara omöjligt för en enskild nation att åtnjuta de privilegier som följer av att den egna valutan fungerar som internationell reservvaluta.

IMF ordinerade sin gamla patentmedicin, strukturanpassning: devalvera, släpp marknadskrafterna fria, slopa subventionerna, minska budgetunder-

skotten, strama åt kreditmarknaden, sänk skatterna, minska socialutgifterna, slopa subventionerna på livsmedel och tjänster, avskaffa valutaregleringarna, som hindrar exporten av utländsk valuta (i synnerhet betalningar till utlandet av räntor och utdelningar till utländska företag), satsa på exporten.

Länder som vill pröva andra vägar avstängs från lån. Effekten förstärks när också de bilaterala biståndsgivarna numera kräver att mottagarlandets regering kommer överens med IMF, vilket även Sverige gjort. De tror mer på IMF:s sakkunskap än sina egna biståndsorgan. I Sverige har denna tilltro till finansexperternas överlägsenhet lett till att skuldförhandlingarna med u-länderna överförts från UD och SIDA till finansdepartementet.

... fick motsatt verkan

Verkan blev inte den avsedda. Nedskärningarna framkallade vågor av social och politisk oro som orsakade än mer kapitalflykt. Investeringarna sjönk. Devalveringarna drev upp kostnaderna i hårdvaluta för skuldtjänsten och importen av insatsvaror till industrin.

IMF-receptet motverkar sina egna mål. Exportstrategin kan inte lyckas på en världsmarknad där priserna på u-ländernas produkter ständigt sjunker. När exporten forceras, stryps tillförseln av livsmedel och industriråvaror på den inhemska marknaden, vilket sätter ytterligare fart på inflationen. När valutaregleringar avskaffas, underlättas kapitalflykten. När budgetunderskotten dras ner, drabbas även infrastrukturen vilket förstör möjligheterna att producera och cirkulera varor. Investeringarna går ner.

Ju mer skulderna omförhandlats, desto större har de blivit. Från 1980 till 1986 betalade u-länderna 658 miljarder dollar i skuldtjänst, dvs. mer än vad hela skulden var 1980.

Länder har ingått avtal med IMF och följt dem till punkt och pricka, men ändå måst konstatera att underskotten och inflationen inte försvunnit utan kanske rentav förvärrats.

i Peru ...

Peru är ett exempel på det. Det skulle bli ett mönsterland för IMF. Sedan 1980 har alla de reformer avskaffats, som genomfördes efter 1977. Importtullarna slopades. Valutan (soles) har devalverats gång på gång. De statliga investeringarna omdirigerades till skuldtjänsten. Statliga företag privatiserades. Socialutgifterna sänktes, subventionerna på baslivsmedel avskaffades. Strejkrätten avskaffades.

Resultatet blev inte balans. 1986 hade Perus BNP/inv. sjunkit till 1965 års nivå. Utlandsskulderna var högre än någonsin. Den inhemska industrin har brutit samman. Bara 35 % av befolkningen hade fast arbete och inkomst.

Exporten av jordbruksprodukter forceras fast befolkningen svälter. Matbristen blir allt värre, det finns inte pengar att betala import. Landet går mot social kollaps. Det dagliga brödet har blivit en explosiv politisk fråga, som vänstergerillan utnyttjat. De krävde att flera lastbilslaster med mat skulle distribueras som lösen för en kidnappad industriman och f.d. general.

... och Zambia

Ett annat exempel är Zambia. IMF gjorde inget mot de viktigaste orsakerna: den sydrhodesiska rasistregimens aggression, Sydafrikas permanenta utpressning och fallet på kopparpriserna. IMF:s hästkur var den vanliga, fast i Zambias fall krävde IMF en nedskärning av militärutgifterna. Programmet (1984-86) blev en besvikelse. Ekonomin expanderade inte. Den krympte. Valutan devalverades med ytterligare 955 %. Företagen stimulerades inte av priskontrollens slopande utan minskade sin efterfrågan drastiskt. Många småföretag gick omkull. Lager förblev osålda. De höjda räntorna gjorde det omöjligt för bönderna att låna. Importliberaliseringen utsatte den inhemska industrin för utländsk konkurrens, som hindrade dess omstrukturering.

Det visar att program, som görs upp fjärran från verkligheten och som bygger på marknadsekonomiska doktriner inte kan tillämpas schematiskt på ett u-land som Zambia. Afrika som tidigare var självförsörjande och nettoexportör av livsmedel, måste i dag importera 1/3 av sina livsmedel.

IMF som social nedrustare ...

När IMF strukturanpassar, är det alltid de fattiga och svaga som får stå för åtstramningarna. Det är aldrig militärutgifterna om IMF angriper. I Uruguay ställde IMF 1988 åtta krav, bl.a. att löneökningarna måste ligga 1-2 % under inflationen och att den offentliga sektorn skulle privatiseras. Avgifterna för el, vatten och kollektivtrafik höjdes dramatiskt. Men försvarsutgifterna rörde IMF inte vid. De får sluka 36-37 % av budgeten. När IMF:s politik genomförs, behövs det repressiva medel för att hålla folk i schack.

Unicef har studerat följderna av Världsbankens och IMF:s strukturanpassningar: barnadödlighet och analfabetism har ökat. ILO konstaterar att lantarbetarlönerna sjunkit drastiskt i Latinamerika på 80-talet. Flykten till städerna har accelererat och pressat ner lönerna även där. En Världsbanksstudie visar att reallönen för en grovarbetare i São Paulo sjönk med 25 % 1980-85.

... och miljöförstörare

I Centralamerika har redan över 60 % av skogen skövats för att producera kött för export till Nordamerika. I norra Mexico används grundvattnet för att odla grönsaker för export till USA. I Thailand har maniokodlingarna 30-dubblats och skogen krympt från 72 till 17 % av landets yta. I Malaysia avverkas dagligen sju kvadratkilometer regnskog av skogsbolagen, vilket är snabbare än någon annanstans i världen. Regnskogstimret exporteras huvudsakligen till Japan. I Botswana har Världsbanken satsat på biffkor. Det har lett till överbetning och ökenspridning. Köttet exporteras till EG. Befolkningen måste livnäras med utländskt livsmedelsbistånd. I Sudan har Världsbanken spenderat drygt 300 miljoner kronor på bekämpningsmedel för att skydda bomullsskörden mot skadedjur. Dessa blev resistent, så kostnaderna steg och närmar sig värdet av den skördade bomullen. Haven fiskas ut. Allt för att mätta IMF:s heliga ko, exporten.

De sociala och ekologiska katastroferna i Världsbankens och IMF:s spår

har blivit så uppenbara att banken – och medlemsländerna, t.ex. Sverige – måste sätta in särskilt bistånd för att mildra de sociala effekterna och reparera en del av miljöskadorna.

Mot. 1988/89
U226

IMF:s lösning är "swaps"

Nu vill bankerna att skattebetalarna i i-länderna skall betala, att staterna skall överta privatbankernas fordringar, skära ner dem och ta förlusterna.

IMF har hjälpt affärsbankerna att få regeringarna att garantera privata skulder eftersom stater inte kan gå i konkurs. IMF genomdriver privatisering av statliga företag i skuldländerna, som utländska – främst amerikanska – banker och storföretag förvärvar i utbyte mot till reapis inköpta skuldförbindelser genom vad som kallas "debt-for-equity-swaps". En ny variant av "swaps", som diskuteras, är att utländska importörer skall kunna betala med nedskrivna skuldpaper.

Enligt budgetpropositionen har Sverige "främjat sådan marknadsbaserad skuldlettning, bl.a. genom att under innevarande budgetår bidra med 10 miljoner kr. till en fond för återköp av Bolivias skulder till privata långivare. Fonden, som sköttes av Valutafonden, var ett första försök att i ett multilateralt samarbete genomföra skuldåterköp. Det ledde till att hälften av Bolivias skulder till privata kreditorer kunde återköpas och annulleras till en kostnad motsvarande 11 % av skuldernas nominella värde." (Prop. 1988/89:100 Bil. 5, s. 131.) I realiteten verkar aktionen ha höjt värdet på skulderna, som 1987 var nere i 8–9 %.

Chile har köpt tillbaka 18 % av sin utlandsskuld till 59 % av det nominella värdet. En som tjänar på detta är Christer "Consafe" Ericsson som förvärvat skog och exporterar skogsråvara till sitt f.d. hemland. Colombia köpte tillbaka 22 % av sin skuld till 22 % av dess ursprungliga värde. För Peru var motsvarande siffror 31 och 21 %. Ändå gjorde långgivarna ingen dålig affär. Trots nedskärningarna tjänade de mer på dessa lån än om de hade placerat pengarna i engelska eller amerikanska statspapper.

Världsbanken skall sätta upp en ny världsfond för att underlätta "swaps" och kanalisera japanskt kapital i portföljinvesteringar i u-länderna.

Man socialiserar skulderna och privatiserar tillgångarna. Några investeringar handlar det inte om, som skulle kunna bidra till tillväxt av produktionen. Länderna hamnar i ett nytt beroende. På sikt hotas folksuveräniteten. U-ländernas tillgångar övergår på nytt i utländsk ägo. Det är en rekolonisering.

I de mest skuldtyngda länderna börjar man frukta att bli uppköpt. De transnationella bankerna behöver bara "swappa" 10 % av sina fordringar i Brasilien för att ta kontroll över landets tio största banker. För 30 % kan de ta över 730 företag och utklassa de inhemska kapitalisterna.

Bankerna är vinnarna

1982, när skuldkrisen blev akut, skulle nedsättningar av skulderna ha drabbat banksystemet hårt och lett till en rad konkurser. Nu har bankerna byggt upp reserver och minskat lånen till riskländer i relation till det egna kapitalet. Skuldkrisen hotar i dag inte längre det internationella finansiella systemet.

Av affärsbankernas sammanlagda utlåning ligger bara 6 % i u-länderna. Men de vill inte avskriva lånen, så omförhandlingarna fortsätter att rulla snöbollen framåt.

Mot. 1988/89
U226

Bankerna har inte förlorat på skulderna. 1982–85 ökade vinsterna för Bankers Trust med 66 %, Chase Manhattan med 84 %, Chemical 61 %, Citicorp och Manufacturers Hanover med 38 % och Morgan Guaranty med 79 %, som har stora lån i Latinamerika. Brasilien – landet med de största utlandsskulderna – har faktiskt betalat sin skuld. 1985 hade landet betalat 121,3 miljarder dollar i skuldtjänst sedan 1973. Trots det hade skulden under samma tid vuxit från 9,5 till 105 miljarder.

Måttet rågat i Latinamerika

Utarmningen i Latinamerika har lett till en radikaliserings. Flera regeringar balanserar mycket osäkert mellan militären och populistiska krafter. En varningssignal var militärrevolten i Argentina i december. Vänsterkrafter, som kräver en drastisk nedskärning av skulden, har nått valframgångar i Mexico, Brasilien och Venezuela. Den nye presidenten i Venezuela, socialdemokraten Carlos Andres Perez har väckt oro i Washington med sin antiamerikanska retorik och krav på snabba skuldlättnader. I Argentina anses den peronistiske kandidaten ha god chans att vinna presidentvalet.

Den s.k. åttagruppen (Argentina, Brasilien, Colombia, Mexico, Peru, Uruguay och Venezuela – Panama är för tillfället uteslutet) har inlett ett samarbete om skuldkrisen och undersöker möjligheterna att skapa en regional fond för att köpa tillbaka lånen och olika sätt att omvandla lånen, exempelvis i obligationer.

Nya vägar måste prövas

Nu måste man välja: är det u-länderna som skall räddas eller bankerna? Man måste erkänna den verkliga situationen och sluta agera som om man trodde att skulderna skulle kunna återbetalas.

UNCTAD har föreslagit att affärsbankerna skall avskriva 30 % av lånen till de 15 mest skuldtunga länderna. Fidel Castro föreslog för några år sedan att u-ländernas skulder omvandlas till statsobligationer med 99 års löptid, som i-länderna skall köpa upp för pengar som frigörs genom en nedskärning av militärutgifterna. Sovjet har föreslagit att inrätta ett 100 års moratorium för de minst utvecklade länderna och att i en rad fall helt avskriva skulderna.

Från Fria fackföreningsinternationalen har man fört fram tanken på "debt-for-development swaps" kombinerade med en politik som höjer reallöner och socialutgifter. IMF skall sluta stödja länder, där de mänskliga rättigheterna kränks och folkrörelser förföljs.

I en rapport till TCO-kongressen framförs tanken på en omfattande plan för avskrivning av u-ländernas skulder, ökad handel samt tekniskt och ekonomiskt bistånd. Det skulle få starkt positiv effekt på i-ländernas sysselsättning och export, heter det. Man menar att Sverige tillsammans med övriga nordiska länder kan driva på ännu mer för internationella aktioner, som skapar ekonomisk och social utveckling i u-länderna.

Avskrivningar måste utgå från hur skulderna uppkommit. Vilka skulder skall betalas? Vem är skyldig? Vem skall betala?

Lån till produktiva investeringar uppmuntrades av Världsbanken under MacNamara. I många fall har de givit bestående resultat: ökad produktion, mer oberoende, tillväxt. Men åtskilliga företag råkade i kris till följd av oljeshocken, ränteshocken, dollarns uppgång och råvaruprisernas fall. För dessa skulder måste Världsbanken, som felbedömde den ekonomiska utvecklingen och gav felaktiga råd, ta sitt ansvar.

Felinvesteringar har gjorts som i Sudan, som lockades att bygga världens största sockerfabrik, när sockerpriset gick i höjden. 1975 nådde det rekordet 65,5 cent/pund. Men sedan rasade priset, till 2,35 cent 1985. Sudan står nu där med en "vit elefant". Här är det marknadskrafterna som är skyldiga. Hur få dem att betala? Skall CocaCola betala skadestånd för att de ryckte undan mattan under fötterna på en rad u-länder genom att övergå till majssirap i stället för rörsocker för att söta sina drycker? Skall FN skicka räkning till alla råvaruimporterande länder och begära att de solidariskt kompenserar råvaruexportörerna för prisrasen?

Projekt har påtrugats länder av bankernas "handelsresande i lån", ibland för att någon av bankens stora hemmakunder skulle ta hem en stororder. Ländernas betalningsförmåga bekymrade inte bankerna. Borde inte banker-na få stå sitt kast?

Lån har givits till mutprojekt som det kärnkraftverk som Westinghouse fick bygga i Filippinerna för 2,1 miljarder dollar, trots att General Electric lagt ett betydligt lägre anbud. Westinghouse rodde hem ordern genom att muta Marcos med 80 miljoner dollar. Den filippinske industriministern skrev sedan till Marcos att denne hade köpt "en atomreaktor till priset av två". Till denna skuld är väl Westinghouse, banken och Marcos skyldiga?

Militärdiktaturer har fallit och lämnat skulder efter sig som hotar stabilitet och demokrati. Pakistans arv efter diktatorn Zia u-Haq var 15 miljarder dollar i utlandsskulder. Brasiliens utlandsskuld var 3,2 miljarder dollar före militärkuppen 1964 och 104 miljarder när diktaturen störtades 1985. I Chile lånade Pinochetjuntan 6,5 miljarder dollar för att importera bilar, TV-apparater och andra konsumtionsvaror för att köpa medelklassens gunst. De som investerar i diktatur borde få ta konsekvenserna.

Hur stor kapitalflykten är finns bara gissningar om, som går från 1/5 till 1/3 av de totala utlandsskulderna. En del lån flyktade genast ut ur landet. Det gäller även IMF-lån. Mexico beräknas ha förlorat 26,5 miljarder dollar i kapitalflykt enbart 1979-82. Marcos sägs ha en förmögenhet på mellan ett par miljarder och 15 miljarder dollar i utländska banker. Bankerna har direkt medverkat i kapitalflykten. I fallet Brasilien har Morgan Guaranty Trust tillstått att 18-29 miljarder dollar aldrig fördes in i landet till följd av bankernas manipulationer, exempelvis falska fakturor. Citicorp har 1 500 kurirer anställda för att transportera "heta" pengar över gränserna.

Dessa miljarder finns i banker i flyktpapitalets asyländer: USA, Schweiz, Liechtenstein, Luxemburg, Hongkong, Singapore, Bahamas, Bermuda,

Jungfruöarna, Grand Cayman, Panama, Bahrain, Vatikanstaten m.fl. Citibank sägs ha 13 miljarder i sina kassavalv, som tillhör latinamerikaner, dvs. mer än vad banken har i fordringar på Latinamerika.

De transnationella företagens manipulationer med fakturor (de underfakturerar exporten och överfakturerar importen) beräknas kosta Brasilien ca sex miljarder dollar årligen. Om man därtill lägger de subventioner de får (de japanska, brittiska och amerikanska aluminiumbolagen betalar exempelvis endast 10-18 dollar/megawatt för elkraften som kostar 38 dollar att producera) och de sänkta råvarupriserna, så kommer man fram till att de tar hem motsvarande 10 % av Brasiliens BNP årligen.

USA:s rustningsdrive drev upp räntorna till toppnivå. Realräntan låg på 12 % åren 1981-82. Brasilien tog lån 1976, då räntan var 6,25 %, vilka betalades 1981 med 21,5 % ränta. Det kostade landet 34,57 miljarder dollar. Det finns ekonomer som hävdar att om realräntan legat på för utvecklingslån acceptabel nivå (1,5-2 %), skulle bankerna i dag häfta i skuld till u-länderna.

Det är uppenbart att de olika slagen av skulder inte kan behandlas med samma metoder. Nord/Sydkampanjen har föreslagit en internationell domstol för att pröva skuldernas legitimitet.

Frontstaterna i södra Afrika har tillfogats materiella förluster i storleksordningen 30 miljarder dollar. Nicaragua har utsatts för USA:s handelsembargo och militära aggression genom contras.

En seriös diskussion om de afrikanska ländernas skuldskris måste handla om hur lånen skall avskrivas. Först när en väsentlig del av skulderna skrivits av, kan kräftgången i Afrika stoppas. Men för att vända den till utveckling behövs samtidigt massiva biståndsinsatser. Apartheidregimen måste bort i Sydafrika. Kriegen måste upphöra.

En svensk modell

Sveriges politik i skuldfrågan måste utgå från samma mål, som riksdagen fastlagt för biståndspolitiken: att höja de fattiga folkens levnadsnivå genom resurstillväxt, ekonomisk och social utjämning, ekonomisk och politisk självständighet, demokratisk samhällsutveckling samt en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön.

Utifrån dessa mål måste vi underkänna IMF:s "lösning". Den sänker de fattiga folkens levnadsnivå, stryker deras resurser, vidgar de ekonomiska och sociala klyftorna, urholkar den ekonomiska och politiska självständigheten, blockerar en demokratisk samhällsutveckling och hårdexploaterar naturresurserna med miljöförstörelse som följd.

Först måste vi få ett mått på ländernas utveckling, som inte är detsamma som tillväxt uttryckt i BNP/inv., mätt i dollar. Det måttet mäter endast i teorin. Med det kan BNP fördubblas om dollarkursen halveras. UNICEF föreslår ett nytt mått, U5MR, det årliga antalet dödsfall bland barn under fem år bland 1 000 samma år födda barn. UNICEF refererar till en framställan från över 800 parlamentariker från fem länder till Världsbankens ordförande, i vilken det framhölls att "de fattigas villkor kan bäst bedömas med sociala mått såsom dödligheten bland barn under fem års ålder; människors genomsnittliga livslängd, tillgång till rent vatten, skriv- och

läskunnigheten bland vuxna – speciellt bland kvinnor – och det relativa antalet undernärda barn”.

Mot. 1988/89
U226

Med det nya måttets – USMR – hjälp kan vi mäta effekterna av olika metoder för att lösa skuldkrisen och bedöma olika skuldstrategier utifrån våra biståndspolitiska målsättningar. Sedan kan vi utveckla en svensk modell och lägga fram den i internationella fora: FN, IMF, Världsbanken, UNCTAD, Parisklubben osv. Vi kan väcka opinion för våra idéer i vida kretsar, samråda med likasinnade regeringar i linje med Manleyrapportens förslag och visa på praktiska framgångssätt för att stoppa skuld-katastrofen.

Vpk föreslår att regeringen snabbt reder riktlinjer för en ”svensk modell” för att lösa skuldkrisen. Den bör tillvarata det kunnande som finns här i landet, på SIDA, i folkrörelserna och solidaritetsrörelserna, vid universiteten, i departementen. Gruppen bör arbeta öppet, så att människor får insyn och kan delta i debatten. En upplyst och aktiv opinion är förutsättningen för att vinna stöd för en skuldpolitik, som kommer att innebära uppoffringar av oss.

Vpk:s förslag

Vpk vill föreslå några frågeställningar, som en sådan skuldgrupp bör bearbeta.

Hur det nya utvecklingsmålet USMR skall definieras och hur statistiken skall kunna förbättras så att det blir ett tillförlitligt mått.

Tillväxtfixeringen måste ersättas med en politik för hållbar utveckling utifrån ländernas reella förutsättningar, vilka är mycket olika i exempelvis Latinamerika och Afrika.

De skuldsatta ländernas handlingsutrymme blir olika stort, beroende på vilka metoder som används för att åstadkomma skuldlettningar. Den hittills använda principen att inte skriva av lånen får till effekt att de skuldsatta länderna hålls kvar i en situation där kreditorerna och IMF kan diktera villkoren för omförhandling och fortsatt bistånd.

Inga alternativa strategier har ännu utvecklats för att skapa balans i valuta, budget och penningmarknad med metoder som är skonsammare mot de sociala sektorerna och redan utsatta grupperna i samhället. Någon sådan kan inte utvecklas på grund av IMF/Världsbankens hegemoni på området.

Antingen måste djupgående förändringar ske i IMF/Världsbankens politik och struktur eller också måste andra organ skapas, t.ex. en FN-bank med demokratiska röstregler, vilket vpk föreslår i en annan motion.

Dollarns ställning som internationell reservvaluta måste omprövas och J.M. Keynes förslag i Bretton Woods bör tas upp till förnyad diskussion: att skapa en neutral reservvaluta, som han kallade ”bancor”. Vpk föreslår detta i en annan motion.

Studera alternativen

- 100-årigt moratorium på u-ländernas skulder
- omvandling av lån till statsobligationer med 100 års löptid
- avskrivningar

IMF:s strukturanpassningsprogram måste humaniseras och förändras så att de motverkar kapitalflykt, stimulerar produktiva investeringar och en

hållbar utveckling. Förhandlingarna med u-länderna måste demokratiseras så att t.ex. deras fackföreningar kan medverka till att programmen blir socialt acceptabla. U-ländernas kapacitet att utarbeta egna program måste stärkas.

Korrupta och tvivelaktiga lån måste särbehandlas. Man måste finna en lämplig rättsinstans för att pröva lånens legitimitet. Ge FN (alternativt IMF) befogenheter att uppspåra flyktkapital och återställa det till de bestulna länderna.

Exportsatsningar måste åtföljas av åtgärder som förbättrar u-ländernas handelsvillkor (terms-of-trade). Det förutsätter bl.a. att deras beroende minskas av de transnationella företag, som nu kontrollerar deras handel, och förmå i-länderna att överge protektionism och dumping.

I-länderna måste öka sin handel med u-länderna och sluta handelsavtal för att stabilisera deras exportinkomster och möjliggöra import. Det är en förutsättning för att återhämtningsprogram skall kunna genomföras, som gör investeringar produktiva och leder till resurstillväxt.

Öka u-ländernas självtillit och självförsörjning med livsviktiga varor, i första hand livsmedel. Främja en jordbrukspolitik, där jorden utnyttjas för att täcka behovet av livsmedel, vilket förutsätter jordreformer, stöd till småbrukarorganisationer och -kooperativ samt ekonomisk och social jämlikhet för kvinnorna.

Initiativ från de nordiska regeringarna bör tas för att öka biståndsfloppet från OECD-länderna kraftigt. Sverige måste gå i spetsen och höja biståndet till 2 % år 1995. Inleda diskussioner med Japan om hur dess väldiga ökning av biståndet bäst kommer till användning. Folkligt deltagande i biståndsprojekten – framför allt av de direkt berörda människorna och deras organisationer – bidrar till demokratisering, större verklighetsförankring av projekten och bättre skydd av miljön.

Skuldskrisen har ändrat förutsättningarna för u-landsbiståndet, som alltmer måst krisanpassas. Det framstår allt tydligare att det inte räcker med bistånd. Det behövs en mer övergripande u-landspolitik, omfattande även handels- och finanspolitik. Vpk föreslår i en annan motion att en u-landspolitisk utredning skall tillsättas för att utveckla en övergripande u-landspolitik.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de av riksdagen antagna biståndspolitiska målen skall ligga till grund för Sveriges agerande för att lösa u-ländernas skuldproblem,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige bör verka för allmän avskrivning av lån till de fattigaste u-länderna, framför allt i Afrika,
3. att riksdagen begär av regeringen att ett nytt mått på utveckling, USMR, införs,
4. att riksdagen begär att regeringen skall tillsätta en arbetsgrupp för att snabbutreda en "svensk modell" för att lösa skuldskrisen.

Stockholm den 25 januari 1989

Mot. 1988/89
U226

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)